

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)

โชคสุข กรกิตติชัย

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ในอดีตที่ผ่านมา การทุจริตคอร์รัปชัน มักเกิดขึ้นเฉพาะในวงราชการ ได้แก่ การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง และการทุจริตในการให้สัมปทาน หรือกิจการของรัฐ แต่ในช่วงเวลา 25 ปีที่ผ่านมา (ปี 2535-2560) ได้มีการทุจริตแบบใหม่เพิ่มขึ้น ได้แก่ การทุจริตโดยการทำลายระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ หรือผลประโยชน์ทับซ้อน และการทุจริตเชิงนโยบาย ซึ่งลักษณะการทุจริตดังกล่าว มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทุจริตให้มีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น กล่าวคือ เป็นการทุจริตที่ต้องใช้ความร่วมมือของบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มทุนธุรกิจ ซึ่งเป็นเครือข่ายหรือพวกพ้องของนักการเมือง และกลุ่มข้าราชการ โดยมีนักการเมืองซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2555, น. 2)

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ในฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจในการกำกับ ดูแล คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี และรัฐสภา เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตและเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ในปี 2551 ภายใต้กลไกของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551-2555) ได้รับการถ่ายทอดสู่ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. 2552-2555) เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการประจำปีให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. 2552-2555) นอกจากนั้น ยังมีกลไกที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งในรูปคณะอนุกรรมการเพื่อนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เป็นต้น เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2551)

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ต่อเนื่องเพื่อเป็นกรอบให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแปลงยุทธศาสตร์ แนวทาง และมาตรการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง โดยในส่วนของภาครัฐนั้น คณะรัฐมนตรี มีมติเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558 เห็นชอบให้แปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ไปสู่การปฏิบัติ กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติ ราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมถึงการสนับสนุนของกระทรวงมหาดไทย โดยสั่งการให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น ประธานขึ้นในทุกจังหวัด ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในการนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัดในลักษณะบูรณาการ

ในช่วงระยะเวลาของการใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ตระหนักถึงภัยคุกคามของปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึก อย่างยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญส่งผลให้รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศต้องดำเนินการ แก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างเร่งด่วน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับ มอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เรื่อง การป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนงบประมาณดังกล่าว จึงเป็นหนึ่งในกลไก สำคัญของการบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศไทย จวบจนเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นชอบให้ยกเลิกยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556-2560) และได้มีการริเริ่มแนวคิดในการปรับปรุงยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงาน ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยจะต้องสามารถตอบโจทย์ต่อปัญหา หรือสถานการณ์การทุจริตที่ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ต้องเผชิญอยู่จริง ต้องมีการคำนึงถึงบทบาท ของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ องค์กรสาธารณณะ สื่อมวลชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติฯ การแปลงยุทธศาสตร์ชาติฯ ไปสู่การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ ตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้รัฐสภา และสาธารณชนได้รับทราบในทุกปีงบประมาณ

ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อย่างเข้มแข็ง เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมาตรฐานความโปร่งใสเทียบเท่าสากล โดยมีการปรับ ระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 เป็น พ.ศ. 2560-2564 ให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และเชื่อมโยงไปสู่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่สำคัญจะตอบสนองกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงานด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยองค์ความรู้ และนวัตกรรมต่อต้านการทุจริตที่ทันสมัย แผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เรื่อง การป้องกัน

ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ จึงได้รับการทบทวนเป้าหมายแผนงานบูรณาการ แนวทาง และตัวชี้วัดของแผนงานบูรณาการให้สอดคล้อง และเชื่อมโยงกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560ก, น. 1-2)

ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงครอบคลุมในเรื่องกระบวนการดำเนินงานด้านการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานหลักออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560ข, น. 2-9)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”

ยุทธศาสตร์ที่ 2 “ยกระดับเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต”

ยุทธศาสตร์ที่ 3 “การสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย”

ยุทธศาสตร์ที่ 4 “พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก”

ยุทธศาสตร์ที่ 5 “ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต”

ยุทธศาสตร์ที่ 6 “ยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ของประเทศไทย”

จากยุทธศาสตร์ทั้ง 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมในทุกระดับช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินการผ่านสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลาทงสังคม ถือเป็นยุทธศาสตร์แรกที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้นำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ โดยการจัดทำ “หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา” (Anti-Corruption Education) ขึ้น โดยกำหนดกลยุทธ์ออกเป็น 4 กลยุทธ์ คือ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560ค, น. 1)

กลยุทธ์ที่ 1 ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลาทงสังคมเพื่อต้านทุจริต

กลยุทธ์ที่ 3 ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต

กลยุทธ์ที่ 4 เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต โดยมี 3 กลยุทธ์ ที่กำหนดให้ต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตร บทเรียน การเรียนการสอน การนำเสนอ และรูปแบบการป้องกันการทุจริต รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้สำหรับทุกช่วงวัย ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 2 และกลยุทธ์ที่ 3

จากการประชุมของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ครั้งที่ 855-26/2560 เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 จึงได้มีคำสั่งที่ 646/2560 ลงวันที่ 26 เมษายน 2560 แต่งตั้ง

คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ชั้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560ก) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทาง และขอบเขตในการจัดทำหลักสูตร ยกร่าง และจัดทำเนื้อหาหลักสูตร หรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ พิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติม กำหนดแผนหรือแนวทางการนำ หลักสูตรไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย อีกทั้ง ยังใช้เป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา นำไปปรับใช้ ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน นักศึกษา ในทุกระดับชั้นเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐ และภาครัฐวิสาหกิจ

ทั้งนี้ คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต
2. กำหนดแนวทางและขอบเขตในการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต”
3. พิจารณายกร่างและจัดทำเนื้อหาหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต โดยกำหนดโครงสร้างหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์ของรายวิชา เนื้อหาสาระ จัดระเบียบ/ลำดับของเนื้อหาสาระ วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. พิจารณาให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต เพื่อให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ พร้อมทั้งนำเสนอ คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาให้ความเห็นชอบ
5. กำหนดแผนหรือแนวทางการนำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริตไปใช้ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

ต่อมา เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอเรื่องหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ของคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา โดยที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบกับเรื่องดังกล่าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

1. เห็นชอบหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) และให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรดังกล่าวไปพิจารณาปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ให้หน่วยงานที่ต้องนำ หลักสูตรไปดำเนินการรับความเห็นของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ. สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาศึกษา

ไปพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยให้ประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ช. อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ สำหรับภาระงบประมาณที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งไม่ได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีรองรับไว้ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ไปดำเนินการในโอกาสแรกก่อน สำหรับปีงบประมาณต่อ ๆ ไป ให้จัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป ตามความเห็นของสำนักงานงบประมาณ

2. ให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อพิจารณานำหลักสูตรนี้ไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมหลักสูตรข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่ รวมทั้งให้พิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรโค้ชให้มีความชัดเจน โดยให้หมายความรวมถึงบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทั้งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอุดมศึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าว สามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ หรือช่วยในการจัดการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการและรายงานผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการดังกล่าวให้คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาระบบราชการทราบเป็นระยะ ๆ ด้วย

วัตถุประสงค์และหลักสูตร

หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) มีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังและสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตให้สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนตนสิ่งใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีจิตพอเพียงต้านทุจริต ละอาย และเกรงกลัวที่จะไม่ทุจริต และไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และสถาบันการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร สถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันการศึกษาทางทหาร เป็นต้น ต่อเนื่องไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมทั้งระบบการศึกษา นอกจากนี้ ยังรวมถึงหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคลากรของรัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจในหน่วยงานภาครัฐ

สำหรับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) มี 5 หลักสูตร ดังนี้ (ป.ป.ช. คลอด 5 หลักสูตรป้องกันทุจริต, 2561)

1. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน** (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต) เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละอาย และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG: จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต ฐานันท์ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยใช้กระบวนการคิด วิเคราะห์ จำแนก แยกแยะ การฝึกปฏิบัติจริง การทำโครงการกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPs) การอภิปราย การสืบสอบ การแก้ปัญหา ทักษะการอ่าน และการเขียนเพื่อให้ความตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านและการป้องกันการทุจริต

2. หลักสูตรอุดมศึกษา (ชื่อหลักสูตร “วัยใส ใจสะอาด” “Youngster with good heart”) เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต รู้หน้าที่ของพลเมืองและรับผิดชอบต่อสังคมในการต่อต้านการทุจริต และ STRONG: จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต

3. หลักสูตรกลุ่มทหารและตำรวจ (ชื่อหลักสูตร “หลักสูตรตามแนวทางรับราชการกลุ่มทหารและตำรวจ”) เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG: จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต และพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเสริมพลังคนรุ่นใหม่ และนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน สังคม และประเทศชาติ

4. หลักสูตรวิทยากร ป.ป.ช. บุคลากรภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ (ชื่อหลักสูตร “สร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต”) เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG: จิตพอเพียงต่อต้านการทุจริต โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเกิดทักษะการเป็นวิทยากร

5. หลักสูตรโค้ช (ชื่อหลักสูตร “โค้ชเพื่อการรู้คิดต้านทุจริต”) เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างโค้ชที่มีความสามารถและทักษะเพื่อเป็นตัวแทนของสำนักงาน ป.ป.ช. ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความไม่ทน และความละเอียดต่อการทุจริต และหลักการจิตพอเพียงต้านทุจริต ด้วยเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม จะช่วยให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริต อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดค่านิยมต้านทุจริตให้เกิดขึ้นในสังคมไทยเกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ด้านการป้องกันการทุจริต และเกิดทักษะการเป็นวิทยากร

โดยแต่ละหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหา 4 ชุติวิชา ดังนี้

1. การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นชุติวิชาที่เน้นการแก้ไขปัญหาแบบยั่งยืน โดยปรับเปลี่ยนระบบการคิดของคนในสังคมแยกแยะให้ได้ว่า “เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนตน...เรื่องใดเป็นประโยชน์ส่วนรวม” โดยนำวิธีคิดแบบฐาน 10 (Analog thinking) และฐาน 2 (Digital thinking) มาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืน

2. ความละเอียดความไม่ทนต่อการทุจริต เป็นชุติวิชาที่เกี่ยวกับการสร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต เป็นการปรับเปลี่ยนสภาพสังคมให้เกิดภาวะ “ที่ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในทุกช่วงวัย เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต และปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นพลเมืองดี มีจิตสาธารณะ ผ่านทางสถาบันหรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกลางานสังคม เพื่อให้เด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ เกิดพฤติกรรมที่ละเอียดต่อการกระทำผิด การไม่ยอมรับ และต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

3. STRONG: จิตพอเพียงต้านทุจริต เป็นชุดวิชาที่เกี่ยวกับการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ประกอบกับหลักการต่อต้านการทุจริตอื่น ๆ เพื่อสร้างฐานคิดจิตพอเพียงต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานความคิดของปัจเจกบุคคล โดยประยุกต์หลัก “STRONG: จิตพอเพียงต้านทุจริต” ซึ่งคิดค้นโดยรองศาสตราจารย์ ดร. มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ ในปี 2560 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมหน่วยงาน

4. พลเมืองและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นชุดวิชาที่เกี่ยวกับพลเมืองศึกษา เป็นเรื่องของการจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความภูมิใจในความเป็นพลเมืองตนเอง มีสิทธิมีเสียง สนใจต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระบบการเมือง การปกครอง สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ระบบการบริหารจัดการสาธารณะ และระบบตุลาการ

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” เป็นกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับเรื่องของการปรับฐานความคิดทุกช่วงวัยตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลாதองสังคมเพื่อต้านทุจริต ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นเครื่องมือต้านทุจริต เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต เพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ด้านการป้องกันการทุจริต สำหรับใช้เป็นมาตรฐานกลางเพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา นำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักเรียน นักศึกษา ในทุกระดับชั้นเรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมให้กับบุคลากรภาครัฐและภาครัฐวิสาหกิจ โดยมีการจัดทำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ขึ้นมา

ผู้ศึกษาเห็นว่า หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และเห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในการให้ความรู้ความเข้าใจในทุกระดับชั้นเรียน เป็นการปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตตั้งแต่เด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นความหวังของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะให้แก่ผู้เรียนหรือผู้ผ่านการอบรมในเรื่องการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG: จิตพอเพียงต้านทุจริต และพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อร่วมกันป้องกันหรือต่อต้านการทุจริต มิให้มีการทุจริตเกิดขึ้นในสังคมไทย ร่วมสร้างสังคมไทยที่ไม่ทนต่อการทุจริตต่อไป ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรจะมีการกำหนดหลักสูตรให้ครอบคลุมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศอาทิผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย

บรรณานุกรม

- ป.ป.ช. คลอด 5 หลักสูตรป้องกันทุจริต. (15 เมษายน 2561). สืบค้น 23 พฤษภาคม 2561
จาก <https://www.dailynews.co.th/politics/638314>
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542”
(17 พฤศจิกายน 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก, น. 1-41.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2551). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต**. สืบค้น 7 มิถุนายน 2561 จาก <http://strategy.pacc.go.th/doc/บท%201.pdf>
- _____. (2555). **เอกสารประกอบการสัมมนาเผยแพร่มาตรการป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย**. (น. 2). กรุงเทพฯ: สำนักมาตรการป้องกันการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)
- _____. (2560ก). **แผนแม่บทบูรณาการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี**. สืบค้น 7 มิถุนายน 2561 จาก https://www.nacc.go.th/download/article/article_20170622113728.pdf
- _____. (2560ข). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) บทสรุปผู้บริหาร**. สืบค้น 7 มิถุนายน 2561 จาก https://www.nacc.go.th/article_attach/2corruption.pdf
- _____. (2560ค). **บทสรุปชุดหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2561 จาก https://www.nacc.go.th/article_attach/18384_20180409161938.pdf
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). **สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 27 มีนาคม 2561**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2561 จาก <http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/12418>